Europos Parlamentas
2024-2029

Teisės reikalų komitetas
Pirmininkas

23.7.2026

Užimtumo ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkei
Li Andersson
BRIUSELIS

Tema: Nuomonė dėl rekomendacijų Komisijai dėl psichosocialinės rizikos, streso ir psichikos sveikatos darbe teisinio pagrindo(2026/2023(INL))

Gerb. Pirmininke,

2025 m. lapkričio 21 d. Užimtumo ir socialinių reikalų (EMPL) komitetas paprašė leisti pagal Darbo tvarkos taisyklių 47 straipsnį parengti teisėkūros pranešimą savo iniciatyva pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 225 straipsnį dėl psichosocialinės rizikos, streso ir psichikos sveikatos darbe (toliau – INL pasiūlymas). 2026 m. kovo 4 d. Pirmininkų sueiga suteikė EMPL komitetui šį leidimą.

2026 m. kovo 27 d. laišku EMPL komitetas paprašė Teisės reikalų (JURI) komiteto pateikti nuomonę pagal Darbo tvarkos taisyklių 47 straipsnio 3 dalį dėl INL pranešimo teisinio pagrindo, t. y. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 153 straipsnio 2 dalies b punkto kartu su 153 straipsnio 1 dalies a punktu, tinkamumo.

JURI komitetas aptariamame INL pranešimo projekte pasiūlyto teisinio pagrindo tinkamumo klausimą apsvarstė savo 2026 m. liepos 15 d. posėdyje.

I - Bendra informacija

Prašymas leisti rengti INL pranešimą buvo pateiktas pagal Darbo tvarkos taisyklių VI priedo VIII punkto 3 dalį, kuria EMPL komitetui suteikiama kompetencija darbo vietoje taikomų sveikatos ir saugos priemonių srityje.

INL pasiūlymu siekiama paraginti Komisiją parengti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl psichosocialinės rizikos ir gerovės darbe, kuriuo būtų siekiama veiksmingai užkirsti kelią psichosocialinei rizikai darbo vietoje, kaip antai nerimui, depresijai, išsekimui ir

stresui, įskaitant riziką, kurią sukelia struktūrinės problemos, pvz., darbo organizavimas (t. y. prastas valdymas, prastas darbo planavimas arba netinkamas užduočių pavedimas atsižvelgiant į darbuotojo žinias ir gebėjimus). Parlamentas paragino Komisiją pateikti tokį pasiūlymą per 2025 m. gegužės mėn. plenarinę diskusiją.

II - Susiję Sutarčių straipsniai

SESV trečiosios dalies X antraštinėje dalyje „Socialinė politika“, inter alia, numatyta (pažymėta papildomai):

153 straipsnis
(EB sutarties ex 137 straipsnis)

1. Siekdama 151 straipsnyje keliamų tikslų, Sąjunga remia ir papildo valstybių narių veiklą šiose srityse:

a) visų pirma darbo aplinkos gerinimo siekiant rūpintis darbuotojų sveikata ir sauga;

b) darbo sąlygų;

c) darbuotojų socialinio draudimo ir socialinės apsaugos;

d) darbuotojų socialinės apsaugos nutraukus darbo sutartį;

e) darbuotojų informavimo ir konsultavimo;

f) atstovavimo darbuotojų ir darbdavių interesams bei šių interesų ir bendrų sprendimų kolektyvinio gynimo atsižvelgiant į šio straipsnio 5 dalį;

g) Sąjungos teritorijoje tesėtai gyvenančių trečiųjų šalių piliečių įdarbinimo sąlygų;

h) iš darbo rinkos išstumtų asmenų integracijos nepažeidžiant 166 straipsnio;

i) moterų ir vyrų lygybės dėl galimybių darbo rinkoje ir požiūrio darbe;

j) kovos su socialine atskirtimi;

k) socialinės apsaugos sistemų modernizavimo nepažeidžiant c punkto.

2. Šiuo tikslu Europos Parlamentas ir Taryba:

a) gali numatyti priemones, skirtas valstybių narių bendradarbiavimui skatinti rodant iniciatyvą tobulinti žinias, plėtoti keitimąsi informacija ir geriausia patirtimi, remti naujoviškus požiūrius ir vertinti patirtį, išskyrus valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų derinimą;

b) atsižvelgdami į kiekvienoje valstybėje narėje esamas sąlygas ir technines

taisykles, gali šio straipsnio 1 dalies a–i punktuose nurodytose srityse direktyvomis nustatyti būtiniausius laipsniško įgyvendinimo reikalavimus. Tokiose direktyvose vengiama nustatyti administracinius, finansinius ir teisinius apribojimus, galinčius varžyti mažųjų ir vidutinių įmonių kūrimą ir plėtojimą.

Europos Parlamentas ir Taryba, pasikonsultavę su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu ir Regionų komitetu, sprendžia pagal įprastą teisėkūros procedūrą.

1 dalies c, d, f, ir g punktuose nurodytose srityse Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu ir minėtais komitetais, vieningai sprendžia pagal specialią teisėkūros procedūrą.

Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu ir pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, gali įprastą teisėkūros procedūrą vieningai nuspręsti taikyti 1 dalies d, f ir g punktams.

3. *Valstybė narė gali patikėti administracijai ir darbuotojams jų bendru prašymu įgyvendinti direktyvas, priimtas pagal šio straipsnio 2 dalį, arba prireikus įgyvendinti pagal 155 straipsnį priimtą Tarybos sprendimą.*

   Šiuo atveju ji užtikrina, kad ne vėliau negu direktyva arba sprendimas turi būti perkelti į nacionalinę teisę arba įgyvendinti, administracija ir darbuotojai tarpusavio susitarimu jau būtų ėmęsi reikiamų priemonių, o atitinkama valstybė narė privalo imtis visų priemonių, kurios užtikrintų, kad ji bet kuriuo metu galėtų garantuoti pagal tą direktyvą arba minėtą sprendimą siektinus rezultatus.

4. *Pagal šį straipsnį priimtos nuostatos:*

   – *neturi įtakos valstybių narių teisei nustatyti pagrindinius savo socialinio draudimo sistemų principus ir neturi didesniu mastu paveikti jų finansinės pusiausvyros;*

   – *nekliudo jokiai valstybei narei ir toliau laikytis arba imtis griežtesnių apsaugos priemonių atitinkančių Sutartis.*

5. *Šio straipsnio nuostatos netaikomos darbo užmokesčiui, teisei jungtis į asociacijas, teisei streikuoti arba teisei imtis lokautų.*

III – ESTT jurisprudencija teisinio pagrindo pasirinkimo klausimu

Teisingumo Teismas tinkamo teisinio pagrindo pasirinkimą tradiciškai laiko konstitucinės reikšmės klausimu, kuriuo užtikrinama, kad būtų laikomasi kompetencijos suteikimo principo (Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnis), ir apibrėžiamas Sąjungos kompetencijos pobūdis ir aprėptis[1].

Pagal nusistovėjusią jurisprudenciją Sąjungos akto teisinis pagrindas nepriklauso nuo institucijos įsitikinimo, susijusio su siekiamu tikslu, bet turi būti nustatomas laikantis

[1] *Nuomonė 2/00 (Kartachenos protokolas)*, ECLI:EU:C:2001:664, 5 punktas.

objektyvių kriterijų, kuriems gali būti taikoma teisminė peržiūra, įskaitant, visų pirma, priemonės tikslą ir turinį[2].

Jeigu išnagrinėjus priemonę paaiškėja, kad ja siekiama dvejopo tikslo arba tikslas turi dvi sudedamąsias dalis, ir jei vieną iš šių tikslų arba vieną iš šių dalių galima išskirti kaip pagrindinį (-ę) ar dominuojantį (-čią), o kitą – tik kaip papildomą, ta priemonė turi būti grindžiama tik vienu teisiniu pagrindu – tuo, kurio reikalauja pagrindinis ar dominuojantis tikslas arba pagrindinė ar dominuojanti sudedamoji dalis[3]. Tik išimtiniais atvejais, jeigu nustatoma, kad aktu tuo pat metu siekiama kelių neatsiejamai susijusių tikslų, kurie nėra papildomi ir netiesiogiai susiję vienas su kitu, toks aktas gali būti grindžiamas įvairiais atitinkamais teisiniais pagrindais[4]. Tačiau tai įmanoma tik tuo atveju, jeigu atitinkamiems teisiniams pagrindams nustatytos procedūros nėra tarpusavyje nesuderinamos ir nedaromas neigiamas poveikis Europos Parlamento teisei[5].

IV – INL pranešimo tikslas ir turinys

Remiantis naujausia turima 2026 m. birželio 22 d. kompromisinių pakeitimų redakcija, siūlomi pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto teisiniai pagrindai, kurių reikalavo EMPL komitetas, t. y. 153 straipsnio 2 dalies b punktas ir 153 straipsnio 1 dalies a punktas, nurodyti rezoliucijos projekto konstatuojamosiose dalyse.

Kalbant apie prašomos priemonės tikslą, iš pradžių pranešimo projekto priedo 1 straipsnyje buvo nurodyta, kad „[š]ia direktyva nustatomi būtiniausi reikalavimai siekiant užkirsti kelią su darbu susijusiai psichosocialinei rizikai, ją pašalinti arba, jei tai neįmanoma, sumažinti.“. 2026 m. birželio 22 d. kompromisinių pakeitimų pirmoje rekomendacijoje Komisijai pakartojama, kad *pasiūlymo tikslas turėtų būti nustatyti būtiniausius reikalavimus siekiant užkirsti kelią su darbu susijusiai psichosocialinei rizikai ir galimiems jos padariniams, juos pašalinti arba, jei tai neįmanoma, sumažinti*.

Antroji rekomendacija susijusi su prašomos priemonės taikymo sritimi *ratione personae*, t. y. darbuotojams, apibrėžiamiems kaip bet kurie darbdavio įdarbinti asmenys, taip pat ir stažuotojai bei pameistriai, visuose ekonominės veiklos sektoriuose – tiek viešajame, tiek privačiajame. Todėl numatoma prašomos priemonės taikymo sritis sutaptų su SESV 153 straipsnio taikymo sritimi.

4, 5 ir 6 rekomendacijose išsamiai išdėstytos pareigos, nustatytinos darbdaviams pagal prašomą priemonę, t. y. bendroji prevencijos pareiga, pareiga reguliariai atlikti rizikos vertinimą ir priimti veiksmų planą, taip pat pareiga atlikti rizikos vertinimą po darbo reorganizavimo arba automatizuoto sprendimų priėmimo ir automatizuotos stebėsenos sistemų įdiegimo.

---

2 Sprendimas *Komisija* / *Taryba (Titano dioksidas)*, C-300/89, ECLI:EU:C:1991:244, 10 punktas.

3 Sprendimas *Komisija* / *Taryba*, C-137/12, ECLI:EU:C:2013:675, 53 punktas ir jame cituojama teismų praktika.

4 Sprendimas C-300/89, 13 ir 17 punktai; Sprendimas *Parlamentas* / *Taryba*, C-42/97, ECLI:EU:C:1999:81, 38 punktas; *Nuomonės 2/00* 23 punktas; Sprendimas *Komisija* / *Taryba (Roterdamo konvencija)*, C-94/03, ECLI:EU:C:2006:2, ir Sprendimas *Komisija* / *Parlamentas ir Taryba*, C-178/03, ECLI:EU:C:2006:4, 36 ir 43 punktai.

5 Sprendimas C-300/89, 17–25 punktai; Sprendimas *Portugalija / Taryba*, C-268/94, ECLI:EU:C:1996:461.

Tolesnėse rekomendacijose (nr. 7–11) dėmesys sutelkiamas į teises, kurias prašoma priemonė turėtų suteikti darbuotojams. Visų pirma, septintojoje rekomendacijoje įtvirtinta darbuotojų teisė į psichologiškai saugią darbo aplinką. Aštuntojoje ir devintojoje rekomendacijose daugiausia dėmesio skiriama darbuotojų teisėms grįžus į darbą po ilgalaikio nebuvimo darbe arba pakartotinio nebuvimo darbe dėl sveikatos sutrikimų, susijusių su psichosocialine rizika, susijusia su darbu. Dešimtojoje rekomendacijoje įtvirtinta darbuotojų teisė pranešti apie psichosocialinės rizikos veiksnius nepatiriant atsakomųjų veiksmų. Vienuoliktoje rekomendacijoje nustatytas draudimas reikalauti, kad darbuotojai bendrautų su darbu susijusiais klausimais arba atliktų užduotis ne savo darbo laiku („teisė atsijungti“).

12 ir 13 rekomendacijose aptariamas organizacinių priemonių, skirtų su darbu susijusios psichosocialinės rizikos prevencijai, aspektas. Visų pirma jose rekomenduojama, kad į prašomą priemonę būtų įtrauktos nuostatos dėl apsaugos ir prevencijos paslaugų, susijusių su psichosocialine rizika, skyrimo ir darbuotojų informavimo, konsultavimosi su jais ir jų dalyvavimo rizikos vertinimo ir rizikos valdymo veikloje, susijusioje su psichosocialine rizika.

Tolesnėse 14–18 rekomendacijose nurodytos kelios pareigos, kurios ginčijama priemone turėtų būti nustatytos valstybėms narėms. Šios pareigos, be kita ko, apima paramą darbo inspekcijų veiklai su darbu susijusios psichosocialinės rizikos srityje, nuginčijamos teisinės prezumpcijos, apimančios priežastinį ryšį tarp faktų ir žalos tais atvejais, kai darbuotojas nustato faktus, rodančius psichosocialinės rizikos poveikį ir tai, kad jo sveikatos sutrikimas yra tokio poveikio pasekmė, nustatymą, švietimo ir mokymo programų šia tema rengimą, su psichosocialine rizika susijusių tendencijų stebėjimą ir duomenų, rinkimą, taip pat veiksmingų, proporcingų ir atgrasančiu sankcijų, taikytinų už prašomos priemonės pažeidimus, numatymą.

19 rekomendacijoje patikslinama, kad prašoma priemonė neturėtų daryti poveikio valstybių narių prerogatyvai toliau taikyti arba nustatyti taisykles, kuriomis labiau apsaugoma darbuotojų sveikata ir sauga. Todėl atrodo, kad prašoma priemone nustatomi „būtiniausi reikalavimai“, atitinkantys 153 straipsnio 2 dalies b punkto nuostatą.

Galiausiai, 20 rekomendacijoje skatinamas socialinių partnerių dalyvavimas įgyvendinant prašomą priemonę.

V – Analizė

Remiantis Teismo jurisprudencija, 153 straipsnio 1 dalies a punkte vartojamos sąvokos „darbo aplinka“, „sauga“ ir „sveikata“ apima visus fizinius ar kitokius veiksnius, kurie gali turėti įtakos darbuotojų sveikatai ir saugai jų darbo aplinkoje.6 Todėl šiuo teisiniu pagrindu grindžiami galiojantys ES teisės aktai jau taikomi psichosocialinei rizikai, nors ji nėra konkrečiai aptariama.

Reikėtų pabrėžti, kad 1989 m. birželio 12 d. Tarybos direktyvoje 89/391/EEB dėl priemonių darbuotojų saugai ir sveikatos apsaugai darbe gerinti nustatymo7 (toliau – PSS pagrindų direktyva) nustatytos teisės ir pareigos taikomos bet kokiai profesinei rizikai, įskaitant

6 1996 m. lapkričio 12 d. Sprendimas *Jungtinė Karalystė /Taryba*, C-84/94, ECLI:EU:C:1996:431.

7 OL L 183, 1989 6 29, p. 1.

psichosocialinę. Tos direktyvos 6 straipsnio 2 dalies g punkte nustatyta, kad kiekvieno darbdavio parengta bendra prevencijos politika turėtų apimti, *inter alia*, „socialinius santykius“, taip nurodant profesinės psichosocialinės rizikos svarbą PSS pagrindų direktyvos struktūroje;

Pagrindiniu INL pasiūlymo tikslu, nurodytu pirmoje rekomendacijoje, patikslinama, kad INL pasiūlyme prašoma priemone turėtų būti siekiama pagerinti darbo aplinką, kad būtų apsaugota darbuotojų sveikata ir sauga pagal SESV 153 straipsnio 1 dalies a punktą. Pasiūlymo turinys, ypač jo pagrindinės rekomendacijos dėl teisių ir pareigų, nustatytinų atitinkamai darbuotojams ir darbdaviams, iš esmės atitinka šį tikslą.

Tačiau atrodo, kad kai kuriais rekomendacijų aspektais kartais nukrypstama nuo griežtos darbuotojų saugos ir sveikatos sąvokos, įskaitant priemones, kurios taip pat galėtų būti aktualios kitose susijusiose politikos srityse, kurioms yra nustatytas konkretus teisinis pagrindas, visų pirma:

– rekomendacija, kad į veiksmų planą būtų įtrauktos priemonės, kuriomis būtų reglamentuojama su darbu susijusi psichosocialinė rizika, susijusi su darbuotojų duomenų tvarkymu profiliavimo ar kitais tikslais (5 rekomendacijos 4b dalies e punktas), kuri taip pat galėtų būti laikoma SESV 16 straipsnyje įtvirtinto tikslo apsaugoti asmenis tvarkant jų asmens duomenis išraiška;

– rekomendacija, kad valstybės narės užtikrintų priežiūros tęstinumą ir galimybę gauti psichikos sveikatos paramą darbuotojams, kuriems kyla psichosocialinė rizika, net ir pasibaigus darbo santykiams (7 rekomendacijos trečia pastraipa), kuri, kiek ji susijusi su darbuotojų socialine apsauga, galėtų remtis 153 straipsnio 1 dalies c punkto teisiniu pagrindu.

Vis dėlto santykinė šių aspektų svarba atitinkamose rekomendacijose ir bendroje prašomos priemonės struktūroje nėra tokia, kad keltų abejonių dėl to, jog prašomos priemonės tikslas tebėra darbo aplinkos gerinimas, siekiant užtikrinti darbuotojų saugą ir sveikatą.

VI – Išvada

Savo 2026 m. liepos 15 d. posėdyje Teisės reikalų komitetas atitinkamai nusprendė, 22 nariams balsavus už, nė vienam nebalsavus prieš ir 3 susilaikius, kad INL pasiūlymu siekiama tikslų, kuriuos apima sąvokos „darbo aplinka“, „sauga“ ir „sveikata“, kaip nurodyta SESV 153 straipsnio 1 dalies a punkte, todėl atrodo, kad SESV 153 straipsnio 2 dalies b punktas kartu su 153 straipsnio 1 dalies a punktu yra tinkamas teisinis pagrindas.

Pagarbiai

Ilhan Kyuchyuk

PRIEDAS. GAUTOS INFORMACIJOS DEKLARACIJA

Nuomonės referentas, prisiimdamas visą atsakomybę, pareiškia, kad į savo nuomonę neįtraukė jokios interesų grupių atstovų, kuriems taikomas Tarpinstitucinis susitarimas dėl privalomo skaidrumo registro[1], arba trečiųjų šalių valdžios institucijų, įskaitant jų diplomatines atstovybes ir ambasadas, atstovų, kurie turi būti išvardyti šiame priede pagal Darbo tvarkos taisyklių I priedo 8 straipsnį, informacijos.

[1] 2021 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstitucinis susitarimas dėl privalomo skaidrumo registro (OL L 207, 2021 6 11, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).

GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS
NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

22	+
ESN	Mary Khan
PPE	Henrik Dahl, Angelika Niebler, Emil Radev, Sven Simon, Axel Voss, Marion Walsmann, Michał Wawrykiewicz
PfE	Ton Diepeveen, Juan Carlos Girauta Vidal, Philippe Olivier
Renew	Ilhan Kyuchyuk, Lukas Sieper, Dainius Žalimas
S&D	José Cepeda, Matthias Ecke, Marit Maij, René Repasi, Krzysztof Śmiszek
The Left	Mario Furore
Verts/ALE	Sergey Lagodinsky, Kira Marie Peter-Hansen

0	-

3	0
ECR	Tobiasz Bocheński, Mario Mantovani, Dominik Tarczyński

Sutartiniai ženklai:
+ : už
- : prieš
0 : susilaikė